

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur, & solvuntur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

132. *moveatur & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referatur, & ad generalem providentiam ordinis supernaturalem, per quam natura humana ad finem supernaturalem est ordinata. & elevatur, inquit S. Doctor supra re- latus: Huius voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & provolutio in fidem, omnibus communiter preparata, tam naturalia, quam gratuita.*

Ad id quod additur, nempe quod Deus ea, quae vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed secundum quid, &c. Respondetur hoc non esse verum universali: et de ovi volito per voluntatem antecedentem, sed saltem de principali volito; id est de aeterna salute, & mediis ad illam efficaciter conducentibus; hoc enim per voluntatem antecedentem, Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid; scilicet tamen sufficientia, quae sunt volitum in principio, & quae ad salutem efficaciter non conducent, Deus vult simpliciter & absolute per voluntatem antecedentem. Unde patet responsio ad confirmationem: Respondetur enim, quod quando D. Thomas docet quod operatio non correspondet voluntati antecedenti, sed consequenti, loquitur de operatione & effectu principali, non autem de operatione & effectu minus principali, qualis est preparatio, auxilium sufficientium. Quare voluntas illa antecedens, in statu naturae lapsae non est omnino otiosa & sterilis; nec simplex complacentia de salute hominum (qualem Scotus, & alii fingunt in Deo circa meritum possibilem) per illam enim Deus omnibus proposuit salutis praecipua, consilia, & remedia, & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit, ut docet S. Doctor supra relatus. Et per illam salutem omnium hominum, etiam reprobatorum, sit saltem incompletum, & initiative futura, ut supra declaravimus. Unde falsum est, & a principio D. Thomae penitus alienum, quod dicit ille Doctor, nempe per voluntatem antecedentem, Deum nihil penitus circa hominum salutem operari.

Ad verum in primis dico, illud argumentum posse in illam Aachoream retorqueri. Nam D. Thomas etiam comparat voluntatem illam antecedentem voluntati meritoris, qui immittente tempore, sicut lavare merces &c. Sed mercator non potest dici habere voluntatem veram & sinceram salvandi merces, nisi, quantum est de se, omnia diligentiam sufficientem adhibeat ad illas conservandas, ut supra arguebatur: Ergo nec Deus potest dici habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si illis de mediis & auxiliis salutem sufficientibus non provideat, & si per talem voluntatem ea non prepararet.

Secundo respondeo exemplum de iudice, quod adducit S. Doctor, non tenere quantum ad omnia, sed solum quantum ad aliquid. Paritas stat in hoc, quod sicut iudex vult homicidam vivere, in quantum homo est, ita etiam Deus vult omnes homines salvare, quatenus conveniunt: & communicant in eadem natura in finem supernaturalem ordinata. Disparitas vero consistit in eo, quod iudex non est provisor generalis, sicut Deus; ac proinde licet iudex ex voluntate qua vult homicidam vivere, in quantum homo est, nulla ei media prepararet, quibus capitis penam evadere possit; Deus tamen, ut generalis provisor, per voluntatem antecedentem qua vult omnes homines salvos fieri, debet

A eis aliqua media ad salutem sufficientiam preparare. Ad ultimum, concessa Majori, distinguo Minorem. Illis nulla dantur media ad salutem sufficientiam si ly dare accipiatur ut est correlativum ad recipere, concedo Minorem. Si ly dare idem significet ac offerre, vel preparare, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque licet parvulis in utero materno decedentibus, per voluntatem antecedentem non provideatur baptismus ut eis applicatus, vel ut aliqua diligentia humana applicabilis, eis tamen providetur, ut pro illis, quantum est ex parte Dei, institutus, eisque oblat, vel preparatus, & per merita Christi quoad sufficientiam obtentus. Unde quamvis detur quod ex vi voluntatis antecedentis, omnibus non conferantur, nec applicentur auxilia ad salutem sufficientiam, semper tamen stat, omnibus absque ullius exceptione, illa per talem voluntatem offerri, vel preparari. An vero intrinsece in omnibus recipiantur, in Tractatu de Praedestinatione discutiemus & resolvemus.

§. III.

Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur & solvuntur.

133. **C**ontra auxilium sufficientem, ab efficaci distinctum, & ab eo separabile (quale admittit Schola Thomistica) plura alia proponit idem Doctor Sorbonicus argumenta in alio libro Gallico idiomate conscripto, quem *Constitutionis Innocentii X. defensionem* appellat: quamvis in aliis opusculis postea ab ipso editis, auxilium sufficientem, quale a nostris docetur, admittere non recuset: ut videri potest in libro cui titulus est, *Vindiciae S. Thomae*, pagina 88. Et in alio opusculo de vera S. Thomae de Gratia sufficiente & efficaci doctrina art. 17.

Obijcit ergo primò: S. Thomas nusquam agnovit nisi duplex auxilium gratiae, unum quod vocat, *habituale donum*, & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat, ut constat ex prima secunda qu. 109. art. 2 3 4. 6 9. & 10. Sed gratia sufficientem non comprehenditur sub habituali dono, cum illa sit aliquod auxilium actuale & transiens; nec etiam sub auxilio Dei moventis, cum tale auxilium sit ipsa gratia efficax, & physice praedeterminans quam admittunt Thomistae: Ergo D. Thomas in statu naturae lapsae, nullum agnovit auxilium sufficientem ab efficaci distinctum, & ab eo separabile.

134. Secundo contendit idem Author, tale auxilium sufficientem antiquioribus Thomistis fuisse prorsus incognitum, & ab Alvarez, aliisque recentioribus Thomistis excogitatum, ad salvandam possibilitatem praceptorum supernaturalem, & inexcusabilitatem Peccatorum.

135. Tertio dicit auxilium illud quod à Thomistis recentioribus admittitur, non esse, nec debere appellari sufficientem. Nomine enim medii seu auxilii sufficientem, apud omnes communiter intelligitur illud quod se solo sufficit, & praefer quod nihil ultra requiritur ad agendum: Sed in sententia Thomistarum, praeter auxilium illud quod vocant sufficientem, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & reducatur de actu primo ad secundum: Ergo illud non debet censeri, nec appellari sufficientem.

136. Quarto probat variis Scripturae, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, potentiam proximam ad agendum, & ad eliciendos actus supernaturales, esse à gratia efficaci; ac proinde ad hanc non requiri auxilium sufficientem. Praecipua testi-

in Bibli...

testimonia quæ adducit sunt hæc: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Joann. 2.2. *Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit à Patre.* Joann. 6. quibus in locis verbum illud *traxerit*, & datum fuerit, denotat gratiam efficacem, sine qua nemo potest venire ad Patrem, nec consequenter elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quos ad Deum accedimus. Idem probat ex definitionibus Conciliorum: dicitur enim in Concilio generali Africano sub Zozimo Papa, cui 216. Episcopi interfuerunt: *Gratiâ Dei per Iesum Christum nos per singulos actus adjuvari: ita ut sine illa, nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, agere, dicere valeamus.* Et in Concilio Arauficano 2. dicitur, *Dei adiutorium, etiam renatis & Sanctis, semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono possint opere perseverare.* Item Augustinus libro de Gestis Pelagii ait: *Sine gratia Dei nemo recte vivit, sine gratia Dei id ad quod adjuvat fieri non potest.* Et de peccatorum Meritis lib. 2. cap. 4. *Deprecamur adiutorium dicentes, ne nos inferas in tentationem, ut in eo possimus vincere, ne abstrahamur ille est: oramus ut peccatorum tentationem vincere possimus.* Et in libro de Perfectione justitiæ cap. 1. *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis.* Denique S. Thomas 1. 2. qu. 109. frequenter repetit, quod homo nihil potest agere, nisi à Deo moveatur. Quod ad Deum converti non potest, nisi Deo ad ipsum convertente, quod nulla creatura, quantumcumque perfecta, potest in quem unque actum prodire, nisi virtute motionis divine. Quibus testimoniis ille Doctor evidenter se ostendere putat, potentiam ad agendum esse à gratia efficacem.

137. Quinto arguit ex definitione necessariæ, quam profert idem S. Doctor variis in locis, in quibus docet necessarium dici illud sine quo finis haberi non potest: unde cum gratia efficax, secundum Thomistam, sit necessaria ad hoc ut homo observe præcepta supernaturalia, & convertatur; ex hoc concludit, sine illa hominem non posse converti, nec observare præcepta. Sicut (inquit) quia navis est necessaria ad navigandum, alimentum ad conservandam vitam, colores & penicillus ad pingendum: nemo dicit hominem posse navigare sine navi, posse conservare vitam sine alimentis, & posse pingere sine coloribus & penicillo.

138. Sexto idem probat argumento ad hominem, contra recentiores Thomistas, qui docent idem auxilium quod est pure sufficiens comparatione unius effectus, simul esse efficacem respectu alterius minus perfecti. Et quod auxilium sufficiens, simul complet & elevat potentiam in actu primo in ordine ad actus perfectos, & eam applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem disponunt & præparant ad perfectiores. Si enim (inquit) gratia sufficiens possit hæc duo præstare, completere scilicet potentiam in actu primo, in ordine ad actum perfectum, & eam applicat ad imperfectum: cur etiam hæc duo munia non poterit obire gratia efficax, quæ est multò perfectior ac præstantior sufficienti; & completere seu elevare potentias animæ, easque simul applicat ad actus perfectos?

139. Denique idem Doctor in eodem libro, contra recentiores Thomistas sic dicitur. Idcirco illi admittunt auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, ut potentia animæ eleventur & compleantur in actu primo, ad actus supernaturales eliciendos quia (inquiunt) omnis actus secundus

debet supponere primum completum: Sed hæc ratio quæ est præcipuum Thomistarum fundamentum, cum illorum principis coherere non potest: Ergo præcipuum illorum fundamentum corruit. Minorem probat, quia juxta principia Thomistarum, auxilium sufficiens est aliquo motio, præcedit terminatio, & applicatio ad actum imperfectos; & tamen illud non supponit potentiam completam, & elevatam ad ordinem supernaturalem, per aliud auxilium, sed illam primò elevat & complet; alioquin daretur processus in infinitum, ut consideranti patebit: Ergo non semper requiritur, quod ad actus secundus supponat actum primum completum, & sic corruit præcipuum nostræ sententiæ fundamentum.

Hæc sunt præcipua hujus Doctoris argumenta, quibus evidenter se demonstrare putat, nullum in statu naturæ lapsæ dari auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, per voluntatem Dei antecedentem præparatum. Hæc tamen ex principis doctrinæ Thomisticæ bene intellectus, facile illi possunt. Unde

Ad primum respondeo primò, D. Thomam clarè admisisse & agnovisse gratiam illam quam Thomistæ sufficientem vocant, licet eo nomine eam non appellaverit. Nam 1.2. quæst. 112. art. 2. ad 1. sic ait: *Contingit autem quandoque quod Deus moveat hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis preparatio præcedit gratiam, sed quandoque statim perfecte movet ipsum ad bonum, & subito gratiam homo accipit: secundum illud Joann. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.* Quibus verbis manifestè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem, & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores: hanc autem gratiam, Thomistæ sufficientem appellant, ut constabit ex infra dicendis: Ergo quidquid sit de nomine, & de modo loquendi (de quo parum curandum est, quia ut inquit Augustinus contra Cresconium lib. 1. cap. 13. *Cum res ipsa intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit*) dabitari non potest, S. Thomam admisisse in statu naturæ lapsæ, eandem gratiam quam ejus discipuli docent, & sufficientem appellant.

Respondeo secundò, quod licet daretur, S. Thomam non fecisse expressam mentionem auxilii sufficientis; illud tamen ex principis doctrinæ suæ, satis evidenter colligi, primò quia S. Doctor, locis supra relatis, agnoscit in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, quam dicit esse voluntatem beneplaciti, & non tantum signi, & docet quod ejus effectus est ordo in finem salutis, & promoventia in illum, tam naturalis quam gratuita: Ordo autem in finem salutis, cum sit supernaturalis, stare non potest sine mediis & auxiliis supernaturalibus, ut supra ostendimus: Ergo &c.

Secundò, D. Thomas in 1. ad Thessalon cap. 5. lect. 2. ait: *Quod aliquis dicitur extinguere spiritum sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid bonum ex fervore Spiritus sancti, vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit: Actorem 7. vos semper Spiritu sancto resistitis.* Quibus verbis aperte agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ, gratiam aliquam interiori moventem, cui aliquando resistitur: Sed hæc non potest esse alia, quam gratia sufficiens, quia auxilio efficaci, secundum principia D. Tho-

D. Thomæ inquam defacto resistitur, ut con-

ter, tam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ, à qua ad agendum prænoveri debet. Christi ad-

Tertio: Idem S. Doctor, præcipuum funda-

Confirmatur secundò argumento ad hominem, delumpto ex principiis à Doctore illo Sor-

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

145

146

147

148. Ad secundum respondeo, non solum recentiores Thomistas, sed etiam antiquiores, agnovisse in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile. Cajetanus enim super Epistolas Pauli, exponens hæc verba Apostoli, ad Corinth. 10. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* subiungit: *Dixit apostolus, ut possitis sustinere, & non dixit, ut sufferatis: sat enim est fidelitati divina, ut tribuat posse sufferre. Velle autem sufferre, & ipsum sufferre, alterius gratia est, quæ electis confertur, & non est omnibus communis. Quibus verbis utrumque auxilium sufficiens & efficax ita clarè expressit doctissimus ille Cardinalis, ut à solis cæcis videri non possit. Ibi enim distinguit duplicem gratiam; unam specialem, aliam communem; unam quæ datur omnibus, aliam quæ datur præcipuè electis; unam quæ dat posse sufferre tentationes, alteram quæ dat ut actu illas sustineamus.*
149. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum docet Ferrariensis Cajetano contemporaneus, contra Genes. cap. 15, ubi hæc scribit: *Cum duplex sit auxilium Dei quo ad beatitudinis consecutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & divina motio, tam intrinsecè quam extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur, & ad gratia præparationem excitamur: primum auxilium Deus non omnibus dat absolute loquendo postquam peccaverunt, sed bene omnibus se ad ipsum præparantibus ex divina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli quantum ad hoc est absens Deus, cum nullus sit qui ab eo non moveatur ad bonum, & ad gratia præparationem.* juxta illud Apocalyp. 3. *Ego sto ad ostium, & pulso.*
150. Item Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, & multis annis ante Alvarem scripsit, in 4. dist. 4. q. 1. art. 10. dicit, *Nunquam per Deum stat, quo minus quicumque peccator reconciliari cum ipso valeat: nemini enim auxilium speciale denegat, quod ad reconciliationem sufficit.*
151. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum clarè docet Medina 1. 2. q. 109. art. 10. ubi sic habet: *Scito quod Deus geminum donum sua gratia conferre solet peccatoribus. Alterum quo possint resistere, & salvari; & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur, Ecce sto ad ostium, & pulso. Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur & salvatur; & hoc universis hominibus qui peccaverunt non confert: nam certè si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Idem sentiunt Navarrete 1. p. qu. 19. art. 8. Bannez ibidem qu. 23. art. 3. Ledesma de Auxiliis qu. unicâ art. 16. & alii communiter.*
152. Ad tertium nego Majorem, ad cujus probationem dicendum est, quod licet apud Grammaticos, nomine auxilii sufficiens, intelligatur illud quod omnibus modis sufficit, & præter quod ad operandum nihil ultra requiritur; apud Theologos tamen & viros doctos, nomine auxilii sufficiens, intelligitur id quod dat potentiam totum complementum, & totam virtutem, seu sufficientiam ex parte actûs primi, & principii habitualis ad operandum requisitam; quamvis non det actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actûs secundi, & constituens voluntatem in ratione principii actualis suarum operationum. Unde licet detur, auxilium quod admittunt Thomistæ in statu naturæ lapsæ, & quod sufficiens appellant, non esse sufficiens grammaticaliter, erit tamen sufficiens theologice. Et hoc duplici titulo: primò quia sufficienter
- A** excitat voluntatem ad volendum & operandum bonum supernaturale. Secundò, quia dat illotam sufficientiam, & totum complementum se tenens ex parte actûs primi, & potentiam antecedentis (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) quamvis non tribuat illi actualitatem, motionem, & applicationem, per quam constituitur in ratione principii actualis suarum operationum, & fit potestis ad operandum, non solum potentia antecedenti, ab actu secundo separabili, sed etiam potentia consequenti, cum operatione indissolubiliter conjunctâ, & copulatâ.
- B** Hæc res posthò declarari & illustrari potest duplici exemplo aptissimo: Primum sumitur ex sententia plurium Theologorum, qui docent gratiam habituales in Adamo & in Justis habuisse vel habere rationem auxilii sufficientis ad actus supernaturales elicendos. Et in hoc sentit Doctor cum quo disputamus, intelligit & interpretatur, cum Conrado & Sylvio, D. Thomam, cum ait 1. 2. qu. 106. art. 1. ad 2. quod *lex nova, quantum est de se, auxilium sufficiens dat ad non peccandum*. nomine enim auxilii sufficientis, dicit S. Doctorem non aliam gratiam intellexisse, quam habituales & justificantes, quæ in nova lege in Justis habet rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: Atqui certum est, juxta principia D. Thomæ, solam gratiam justificantem non sufficere in Justis, nec in primis parentibus in statu innocentie, ad actus supernaturales elicendos, sed præter illam requiri aliam gratiam actualem & moventem, quæ habitus supernaturales & infusi applicentur ad agendum, & reducantur in actum: Ergo non requiritur ad rationem & denominationem auxilii sufficientis, Theologicè sumpti, quod tribuat omnia ad agendum prærequisita, prioritate naturæ & causalitatis, & quod se sola ita sufficiat ad operandum, ut non indigeat alio auxilio moventem, & applicante ad agendum. Major & Consequentia patent, Minor autem probatur expressis testimoniis D. Thomæ qui 1. 2. qu. 109. art. 9. quærit, *utrum ille qui jam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & vitare peccatum absque auxilio gratiæ?* Et respondet quod homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget: uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrumpitur sanetur, & etiam sanata elevatur ad operandum opera meritoria vite æternæ, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilii modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiæ, quæsi aliquo alio habitu infuso. Et hoc propter duo: Primum quidem ratione generali, propter hoc quod nulla res creata potest in quocumque actu produci, nisi virtute motionis divine. Secundò ratione specialis, propter conditionem status naturæ humanæ, quæ quidem licet per gratiam sanetur, & infusio mentem; remanet tamen in ea corruptio & infusio, quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Romanos 7. Et in responsione ad 1. dicit: *Etiam in statu gloriæ, quando gratia erit omnino perfecta, homo divino auxilio indigebit.* Idem docet de primis parentibus in statu innocentie, locis supra à nobis relatis, in quibus allerit, quod homo in utroque statu (naturæ scilicet integre & corruptæ) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur. Et quod mens hominis, etiam sancti, non ita habet dominium sui actûs, quæ indiget moveri à Deo.
- C**
- D**
- E**
- F**
- G**
- H**
- I**
- K**
- L**
- M**
- N**
- O**
- P**
- Q**
- R**
- S**
- T**
- U**
- V**
- X**
- Y**
- Z**

Eadem veritas alio exemplo illustrari potest: **A** Deus enim ratione sua omnipotentia est perfectissimus, completissimè & sufficientissimè potens ad creandos v. g. alios mundos: quis hoc negat? Et tamen certum est, quòd hæc mundos non potest prodire in actum, & alios mundos de facto creare, defectu decreti eam applicantis, quòd Deus non potest habere de novo, alioquin intrinsecè mutaretur, ut supra ostensum est. Similiter etiam, cum homo ratione auxilii sufficienti habeat totum complementum potentia, quantumvis careat divinâ motione & applicatione per quam talis potentia ad actum reducatur, nec per quam talis potentia ad actum reducatur, nec potest tamen censi completè potens in actu primo ad operandum, & eliciendos actus supernaturales. Unde sicut D. Thomas *quæst. 3. de Potentia. art. 5. ad 1.* docet quòd quando dicitur, Deus non posse facere nisi quòd præcivit, & deventis distingui solet de potentia antecedente, & consequente: vel si *ly non potest* referatur ad actum, conceditur, si verò referatur ad potentiam, negatur. Ita similiter, quando dicitur quòd ille qui caret auxilio efficaci, non potest operari, non potest converti, non potest adimplere præcepta, distinguendum est: potentia antecedenti, negandum. Potentia consequenti, concedendum. Vel si *ly non potest* referatur ad actum, verum est. Si referatur ad potentiam, falsum.

B Ex hoc patet responsio ad quartum, desumptum ex variis auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum. Respondetur enim, quòd quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent hominem sine gratia non posse venire ad Christum, non posse credere, non posse converti &c. Si in eis locis sit sermo de gratia efficaci, hæc intelligenda sunt de potentia consequente & infallibilitatis, non autem de potentia antecedente & purè possibilitatis. Et ita satis clarè se explicat Augustinus de Natura & Gratia cap. 42. ubi dicit: *Servat & adjut à hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis provenit: quibus verbis docet, possibilitatem cum effectu conjunctam, quæ est potentia consequens & infallibilitatis, esse à gratia efficaci: non tamen negat, possibilitatem antecedentem, & ab actu separabilem, esse à gratia sufficiente.*

Eadem explicatio apertè colligitur ex D. Thoma locis ab Adversario citatis, ubi dicit quòd *nulla res creata potest in actum prodire, nisi virtute divina motum: hæc enim propositio sumpta in hac universalitate, & intellecta de omnibus actibus secundis, etiam naturalibus, non potest esse vera, nisi explicetur & intelligatur de potentia consequente; nam certum est causas naturales, independentes à divina motione, habere potentiam antecedentem ad operandum, ratione virtutis naturalis quam à Deo in prima productione receperunt, & indigere solum ejus motione & applicatione, ut talis virtus de actu primo ad secundum reducatur.*

C Ad quintum quod sumitur ex definitione necessariâ à D. Thoma adductâ, dicendum est, illam esse legitimam, sed cum grano salis intelligendam. Quando enim dicitur, quòd necessarium est illud sine quo finis haberi non potest, hoc debet intelligi, abstrahendo à potentia antecedenti & consequenti; ita ut si aliquid sit necessarium ex parte potentia & actus primi, finis sine illo haberi non possit, etiam potentia antecedente. Si verò illud sit tantum necessarium

A ex parte actus secundi, vel ut reductivum de actu primo ad secundum, finis sine illo haberi non possit, potentia consequente & infallibiliter cum actu conjunctâ. Et ita cum gratia sufficienti se teneat ex parte actus primi, tanquam ejus complementum, & ut virtus elevativa potentia, sine illa homo non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia antecedenti. E contra verò, cum gratia efficax se teneat solum ex parte actus secundi, vel potius sit aliquis nexus intermedius, jungens indissolubiliter actum primum cum secundo, ut docent Thomistæ in Tractatu de Auxiliis, ille qui caret auxilio efficaci, non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia consequenti, & indissolubiliter conjunctâ cum actu. Unde patet disparitas ad exempla de navi, de penicillo, de alimentis, quæ profert ille Doctor, & sæpe repetit & inculcat: hæc enim sunt necessaria ad navigandum, ad pingendum, ad conservandam vitam, ex parte ipsius potentia, & actus primi; & ideo absolute & simpliciter verum est dicere, quòd homo non potest navigare sine navi, pingere sine penicillo, & coloribus, nec conservare vitam sine alimentis. Gratia autem efficax non est necessaria ad operandum, ex parte actus primi, tanquam complementum potentia, sed tantum ex parte actus secundi, & tanquam ejus applicatio. Unde qui eâ caret, non potest dici simpliciter impotens ad operandum (sicut qui caret navi & penicillo, censetur simpliciter impotens ad navigandum & pingendum) sed solum secundum quid, & cum addito: potentia scilicet consequente, & applicatâ ad actum, sive cum actu indissolubiliter conjunctâ.

D Ad sextum respondeo quòd licet auxilium sufficienti possit simul complere potentiam ad actus perfectos, & eam applicare ad imperfectos, ut Thomistæ docent in Tractatu de Auxiliis; auxilium tamen efficax non potest utrumque præstare, & duo illa munia simul obire. Ratio discriminis est, quia cum auxilium sufficienti sit prima forma ordinis supernaturalis (prima inquam ordine generationis, non perfectionis) ac proinde nullam in tali ordine præsupponat, debet primò elevare potentiam animæ, easque complere in actu primo ad actus supernaturales eliciendos; & cum aliunde sit quædam motio & prædeterminatio, debet illas applicare ad aliquos actus, saltè imperfectos. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, & quidam nexus indissolubiliter jungens potentiam cum actu: unde præsupponere debet potentiam jam elevatam & completam in actu primo per auxilium sufficienti, eamque solum applicare ad agendum, sive reducere de actu primo ad secundum.

E Ex quo patet responsio ad ultimum, concessa enim Majori, neganda est Minor. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet auxilium sufficienti sit quædam motio & prædeterminatio ad imperfectè volendum, & eliciendos actus imperfectos, qui præparant & disponunt ad perfectiores, nihilominus quia est prima forma ordinis supernaturalis, non debet præsupponere potentiam prius completam & elevatam ad ordinem supernaturalem, sed debet eam primò complere & elevare. Sicut videmus in naturalibus, quòd prima dispositio aliam non præsupponit in materia, sed eam primò præparat ac

disponit, aliàs daretur processus in infinitum. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, ac proinde non debet primò complere potentiam, & elevare ad illum ordinem; sed potius debet eum præsupponere completam & elevatam per aliam formam priorem, scilicet per auxilium sufficiens, eamque solum ad actus perfectos movere, & applicare.

DISPUTATIO V.

De Efficacia Voluntatis Dei.

C Elebris est hæc disputatio, ex illa enim pendet resolutio plurium difficultatum & controversiarum, quæ inter Thomistas & Recentiores his temporibus agitantur. Unde hæc materia accuratè pertractanda est, & veluti ad pondus Sanctuarii ponderanda: id est ad normam Scripturæ, doctrinæ SS. Patrum, & rationum theologiarum, diligenter examinanda.

ARTICULUS I.

An circa nostros actus liberos, Deus habeat decretum de se efficax, vel purè indifferentis, ac expectans determinationem à libero arbitrio?

§. I.

Quibusdam Præmissis, referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

1. **N**otandum primò Effectus qui à Deo procedunt, triplicis esse generis. Quidam enim à solo Deo procedunt, sine ullo consortio & cooperatione causæ creatæ, ut creare Angelum, glorificare animam, dare primam vocationem &c. Alii causantur à Deo cum consortio causæ creatæ, sed naturalis & necessariæ, ut illuminatio, calefactio &c. Alii denique ab illo produciuntur cum cooperatione causæ creatæ liberæ: ut actus charitatis & contritionis iustitiæ vel temperantiæ. De actibus primi & secundi generis, nulla est difficultas vel controversia inter Theologos: evidens enim est dari in Deo decretum ex se efficax, antecedenter influens, & naturâ suâ causans tales effectus. Unde tota difficultas & disputatio devolvitur ad actus tertij generis, quos Deus efficit cum consortio, & cooperatione causæ liberæ, cuius libertati & indifferentiæ officere ac repugnare videtur efficacia antecedens decreti absoluti & determinati.

2. **N**otandum secundò. Duobus modis decretum divinum posse dici indifferentis. Primò quia nullum actum determinatè respicit, nullamque discernit actionem in specie, sed indifferentè se habet ad quæcumque operationem, & expectat determinationem à voluntate creatâ, quantum ad speciem actûs. Secundò decretum potest vocari indifferentis, quia licet determinet & applicet voluntatem ad aliquem actum in specie & in individuo determinatum, eam tamen determinat per modum liberi, & relinquendo in ea indifferentiam positivam & actualem, seu potentiam ad actum oppositum. Et in hoc secundo sensu, non negant Thomistæ, Deum circa nostros actus liberos habere decreta indifferentia, sed tantum in primo, de quo solum procedit præsens difficultas & controversia.

A Notandum tertio: Aliud esse voluntatem Dei esse efficientem, & aliud illam esse efficacem. Nam efficiens præcisè dicitur ab effectu qui de facto sequitur; & ita sufficit ad hoc quòd sit efficiens, quod concomitanti concursu, vel etiam ex associatione alterius causæ, ipsâ voluntate concomitantè concurrente, effectus sequatur; ut autem sit de se efficax, requiritur quòd ex directione & fine præconcepto, ita moveat ad efficiendum, quòd determinatè moveat ad talem effectum in specie, & in individuo, non verò in indeterminatè & indifferentè se habeat, quòd ex illa æquè bene possit sequi, vel non sequi effectus. Et in hoc magna contingit æquivocatio, & hallucinatio apud aliquos Recentiores, qui confundunt efficaciam divinæ voluntatis & gratiæ, cum ejus efficientiâ; & ex hoc quòd gratia non influat in actus liberos nostræ voluntatis, nisi cooperante libero arbitrio, inferunt illam non esse efficacem ex se, sed solum ex consensu & cooperatione liberi arbitrii His præmissis

C Circa propositam difficultatem duæ sunt celebres sententiæ, quarum prima negat in Deo decreta ex se efficacia circa nostros actus liberos, & asserit purè indifferentia, ita Molina in pluribus suis concordia locis, præsertim *quest. 14. art. 3. disp. 26. §. Neuter.* Suarez *prolog. 2. de Gratia cap. 8. Lessius lib. de Gratia effectibus cap. 4.* & alii Recentiores communiter, affirmantes Deum of ferre voluntati creatæ concursum indifferentem & generalem ad unum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad utrumque paratus; & à voluntate creatâ determinari speciem actûs ad quem Deus concurrat.

D Ad dunt quòd, ratione hujus decreti generalis & indifferentis, divina omnipotentia ita remanet conjuncta & connexa voluntati creatæ, ut hæc cooperante, illa necessariò cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quòd ut magis explicent, constituunt exemplum in habitibus: nam hoc ipso quòd potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis, influendo in illum: eò ipso simul influit habitus supernaturalis charitatis. Simili modo (inquunt) cogitandum est, divinam potentiam, veluti habitum quemdam omnibus rebus intemè insidentem & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinari ad speciem actûs ab ipsa voluntate creatâ, quamvis illam determinet quantum ad individuum. Tale autem decretum generale, quidam volunt esse conditionatum, eò quòd nihil per illud Deus absolute decernat, sed dependenter à conditione quadam, scilicet si voluntas se determinaverit; quâ postâ purificatur, & transit in absolutum, fitque absolute efficax in actu secundo, & producit concursum ad extra. Ex quo inferunt, non opus esse alio decreto, quo Dei concursus absolute præparetur. Sicut, inquit, cum quis donat aliquid sub certa conditione, postâ illâ conditione, donatio fit absoluta, & efficax in actu secundo, producitque suum effectum vi suâ, neque opus est illum sub forma actûs absoluti repetere. Alii tamen existimant, decretum illud indifferentis, non esse conditionatum, sed absolutum & generale, concurrerit scilicet ad omnem actum ad quem voluntas creatâ voluerit se determinare, illudque non sufficere ut effectus determinatè fiat, sed præter illud requiri aliud absolutum, quòd ipsi